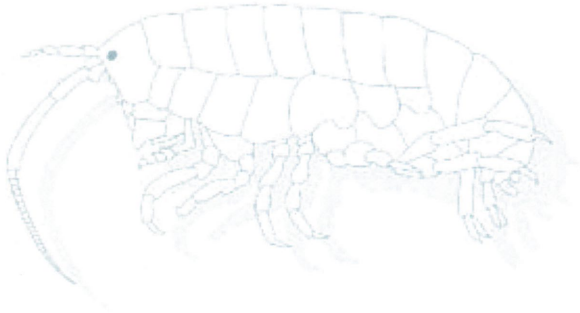

ISSN 0773-3542

De Strandvlo

VLIZ VZW
WANDELAARKAAI 7
B-8400 OOSTENDE
BELGIË

X

Verantwoordelijke uitgever: Francis kerckhof, Muisartstraat 14, 8400 Oostende

Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**

Jaargang 40
2020

DE STRANDVLO

Jaargang 40

Periodiek van **De Strandwerkgroep, vereniging voor mariene biologie**

Voorzitter

Jean Paul Vanderperren

e-mail :

jeanpaul.vanderperren@telenet.be

Hoogstraat 137, 1980 Zemst

☎ 015/34.07.81 (thuis)
0472/94.14.48 (gsm)

Secretaris

Tom Ameye

e-mail : tom.ameye@skynet.be

Spaanse Lindebaan 175, 1850
Grimbergen

☎ 0475/69.06.27

Penningmeester & ledenadministratie

Floris Verhaeghe

e-mail : plattekaas@hotmail.com

Torhoutstraat 124, 8610 Kortemark

☎ 0479/89.01.09

Redactieraad - De Strandvlo

Ingrid Jonckheere

e-mail : ijonckheere@hotmail.com

Guido Rappé

e-mail : guido.rappe@gmail.com

Kapelstraat 3, 9910 Ursel

☎ 09/374.39.68
0485/91.81.93

Public Relations

Aáron Fabrice

e-mail : aaron.fabrice@gmail.com

R. Buylestraat 11, 8670
Oostduinkerke

☎ 0492/77.31.28

Bestuurslid

Francis Kerckhof

e-mail : fkerckhof@naturalsciences.be

Muscarstraat 14, 8400 Oostende

☎ 0473/95.30.59

Website: www.strandwerkgroep.be - **Vragen ?** info@strandwerkgroep.be

Facebook: <https://www.facebook.com/Strandwerkgroep/>

Strandvondsten: waarnemingen@strandwerkgroep.be

Webcontact: Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Abonnementsprijs 2020

Belgische leden: **17 Euro**. Buitenlandse leden: **20 Euro**.

Te storten op:

Rekeningnr.: BE14 9733 6721 7883

Bic: ARSPBE22

op naam van "De Strandwerkgroep" p/a Floris Verhaeghe (zie hoger)

❖ Foto cover: Oostduinkerke (foto: Aáron Fabrice)

INHOUD

Jaargang 20 nr. 2 (2020)

Inhoud, Woord vooraf, Excursiekalender SWG 2020, Excursiekalender Nederlandse SWG 2020, Excursiekalender Slak-In-Du 2020, IM Lode, Meerdaagse excursie 2021	33
Ingrid Jonckheere, Koen Verschoore & Aäron Fabrice	Zandsuppleties afkomstig van de Kwintebank in april - mei 2020 te De Panne 38
Nathal Severijns	Verslag van de meerdaagse SWG-excursie naar Granville (Normandië) van 17 tot 23 april 2019 48
Koen Verschoore	Naschrift over barnsteen aan de Belgische kust 67
Rapport 4-2020 van het Slak-in-Du project (Kon. Belg. Ver. voor Conchylologie). Verspreiding en voorkomen van land- en zoetwatermollusken aan de Belgische Kust - Ward Langeraert (Bachelorpaper, UGent, 2018-2019)	68

WOORD VOORAF

De afgelopen maanden waren zonder meer bijzonder. Covid-19 haalde ons leven helemaal overhoop en stak ook stokken in de wielen van onze vereniging, enkele excursies werden afgelast, de cursus Schelpen determineren en de meerdaagse van 2020 moesten verplaatst worden naar het najaar. Toch durven en moeten we weer voorzichtig plannen maken en vooral blijven dromen. In dit nummer vind je de aankondiging van de Meerdaagse voor 2021, we gaan naar het Slapton Ley Field Centre in Devonshire (Groot-Brittannië). De inschrijvingen zijn open. Duimen maar dat alles kan doorgaan zoals gepland. Om jullie alvast wat in de sfeer te brengen publiceren we in dit nummer het verslag van de meerdaagse naar Granville in 2019.

Enkele leden van de Westkust volgden tijdens de lockdownperiode de zandopspuitingswerken in De Panne op de voet. De combinatie van zandsuppletie en een dagenlange harde N en NO wind zorgde voor heel wat aanspoelsel op het strand. Het uitvoerig verslag lees je in dit nummer.

We wensen jullie allen veel goede moed of op zijn West-Vlaams ‘courage’ en geniet vooral van de rest van de zomer en het komende najaar maar hou het veilig.

Excursiekalender SWG – 2020

- **Zaterdag 22 augustus: Audresselles**
Op **Zaterdag 22 augustus** trekken we naar **Audresselles** aan de Opaalkust. Afspraak om **9h30** aan de Pointe du Nid de Corbet. Dat is langs de D940, net ten noorden van het dorp. Je kan er parkeren op een kleine parking ofwel langs de D940. Een waadpak kan bij deze excursie van pas komen.
- **Zaterdag 19 september: Zeebrugge jachthaven**
Elk jaar bezoeken we de **jachthaven van Zeebrugge**. Dit is dan ook een bijzondere locatie omdat de fauna en flora die we hier kunnen bestuderen zo anders is dan deze van het strand. Deze excursie gaat dit jaar door op zaterdag 19 september.
Afspraak om **10h** op het einde van Rederskaai (bij het havengebouwtje van de RBSC (Royal Belgian Sailing Club). Hans De Blauwe en Manu Dumoulin zullen er ons gidsen. Deze excursie organiseren we in samenwerking met Natuurpunt Knokke-Heist
- **Zondag 18 oktober: Oostduinkerke St-André**
Op zondag 18 oktober 2020 organiseert de Strandwerkgroep een **kruieexcursie in Oostduinkerke** op het strand St-André. Bram Conings gaat er voor ons kruien. Afspraak om **8h30** op het einde van de Scottlaan (tegenover boothotel “La Péniche”, coördinaten 51° 7' 47" N, 2° 39' 23" O). Laagwater om 9h30.
- **Zaterdag 21 november: Koksijde Ster der Zee**
Na een najaarsstorm kan het krioelen van de zeezevens op het strand. Hebben we dit jaar geluk? We zoeken het uit tijdens onze excursie naar **Koksijde Ster der Zee**.
Afspraak om **11h** op de Zeedijk ter hoogte van de Blanchardlaan. Het laag water komt er rond 11h55.
- **Zaterdag 19 december: Eindejaarexcursie De Panne**
De laatste excursie van onze Strandwerkgroep gaat traditiegetrouw door in **De Panne**.
Afspraak spreken om **9h30** af op het einde van de Dynastielaan. Het laag water komt er om 10h43. Voor de lunch kunnen we onze picknick nuttigen in De Duinpanne (voorheen De Nachtegaal, adres: Olmendreef, De Panne). Die dag kan je ook schelpen of organismen meebrengen die je nog niet hebt kunnen determineren.

Excursieprogramma Nederlandse SWG – 2020

Vanwege weer en vooral wind(sterkte en -richting) is voor aanmelden bij Mick Otten noodzakelijk: 06-28964475 of mjotten@kabelfoon.nl.

- **Zaterdag 5 september : Snorkelen bij 't Koepeltje.** Het Grevelingenmeer is doorgaans behoorlijk helder en er zijn hier aardig wat soorten dieren en wieren te bewonderen. Nodig: duikbril, snorkel, vinnen en een duikpak (zonder een pak zul je het snel koud krijgen). **Aanvang: 10.00 uur. Verzamelen: parkeerplaats jachthaven parallel aan N57.**
- **Zaterdag 24 oktober : SWG-excursie naar Neeltje Jans.** Het wordt vandaag maar matig laag water, maar dat maakt voor deze excursieplaats gelukkig niet zoveel uit: het stroomgebied met de mooi begroeide stenen is altijd te bezoeken. **Aanvang: 13.00 uur. Verzamelen: parkeerplaats bij getijdenpoel - Topshuis.**

Excursieprogramma Slak-in-Du – 2020

!! Er gaan in 2020 geen excursies door in het Kustgebied.

Meer info over de geplande excursies kan je vinden op de website van de Strandwerkgroep of neem contact op met Franky Bauwens *

* *Contact Franky Bauwens: GSM 0486871302 of franky_bauwens@hotmail.com*

Afscheid van Lode.

Lode

... of Lodewijk Janssens.

Eigenlijk is zijn naam Jean-Louis Janssens. Geboren op 27 december 1947 in Kilomines (Congo/Zaire, Afrika). Met de nakende onafhankelijkheid van Congo verhuisde hij terug naar België. Hij liep er school in het Atheneum van Oostende en na zijn studie regenteert lichamelijke opvoeding werd hij sportleerkracht (Oostende, Diksmuide, De Panne en Veurne). Tijdens weekends en vakanties was hij toezichter in het zwembad van Diksmuide. Zwemmen was echt zijn ding ... zo zwom hij op 29 augustus 1990 het kanaal over. Op zich een prestatie, maar Lode kwam tijdens deze overtocht in een storm terecht. Maar hij ging door. Een beer van een kerel was hij. Vastberaden.

Maar het overbrengen van kennis en de interactie met jongeren, zat hem in het bloed. Net voor of net na zijn hij met pensioen ging, doorliep hij de cursus natuurgids. De oude liefde met de zee, laaide helemaal op. Hij verdiepte zich in alles wat met de zee te maken had.

Zijn bibliotheek breidde uit, en op zijn bureau kwam een microscoop en binoculaire loupe. Zijn bureau raakte gevuld met dozen schelpen en andere strandvondsten. En in de garage en in de tuin kwamen aquaria om krabben, garnalen, visjes, kwallen en schelpen in leven te houden. Tijdens zijn talloze, gepassioneerde gidsbeurten, probeerde hij kinderen, jongeren en volwassenen in het Frans of het Nederlands iets bij te brengen over de natuur, de zee, de oceanen. Zijn kapotte knie speelde hem weliswaar parten, maar hij liet zich niet kennen. Vastberaden als hij was, weet je.

Lode was een levensgenieter. En bij een biertje in aanwezigheid van goed gezelschap, kwamen vaak leuke verhalen boven.

Helaas kwam er enkele jaren terug slecht nieuws. Maar hij liet zich niet kennen. Hij vocht en hij bleef vechten, tot de allerlaatste snik. Op 15 februari verloor hij de strijd. Zijn assen werden op 23 juni in aanwezigheid van vrienden en familie op zee verstrooid.

Het ga je goed, vriend.

Diederik D'Hert

Foto: Lode (rechts) in volle actie.

Natuurlijk wist ik dat hij erg ziek was, en toch kwam het nieuws van Lodes dood, hard aan. Ik zag hem voor het laatst toen hij, na de eindejaarsexcursie in De Panne in het Duinenhuis, bij zijn standje met strandvondsten, stond uitleg te geven aan kinderen – vooral die, maar ook volwassenen wist hij te boeien met zijn verhalen. Ik weet dat een paar nieuwe leden hem daar – helaas voor het eerst en het laatst – leerden kennen, en meteen van alles

van hem opstaken. Geïnteresseerd en betrokken, zo kende ik Lode, en steeds nieuwsgierig, tot op het laatst, naar nieuwe kennis, verhalen.

Zo woonde hij, ziek als hij toen al was, nog cursussen bij. Steeds schrok ik hoe mager hij was, maar hij bleef actief en positief.

Lode haalde zijn kennis niet alleen uit de boeken, hij keek en verwonderde zich, deelde zijn waarnemingen, kwam met vragen en vondsten die hem opvielen – of het nu op het strand was, de vismarkt in Le Tréport, of wat hij door zijn microscoop gezien had en ze waren altijd de moeite. En hij keek ook verder dan alleen biologie: geschiedenis, gastronomie, economie... hij kon er boeiend over vertellen. Ik zal ze missen, zijn mails, ze waren steeds origineel en getuigden van zijn opmerkzaamheid en interesse en, vooral, ze zorgden ervoor dat ikzelf geprikkeld werd om zaken verder op te zoeken en uit te diepen. Van dat soort mensen komen er niet veel voor. Lode ik zal je missen!

Francis Kerckhof

MEERDAAGSE EXCURSIE 2021 NAAR DEVONSHIRE (U.K.) SLAPTON LEY FIELD CENTRE

Volgend jaar gaat de meerdaagse excursie naar Devonshire in het Verenigd Koninkrijk. Reeds enkele jaren proberen we binnen te geraken in het FSC Field Centre van Slapton Lay. Nu is het eindelijk gelukt door reeds in 2019 te reserveren. Deze locatie behoort tot de Field Studies Council, dezelfde organisatie waar ook het ons wel bekende Dale Fort Field Centre toe behoort.

Het Slapton Ley Field Centre is gelegen in het Slapton Ley National Nature Reserve met ondermeer het grootste natuurlijke zoetwatermeer van Z W Engeland, van de zee gescheiden door een twee km lang zandstrand. Ook voor vogelaars is deze site een aanrader.

Het logement is niet luxueus maar wel dik in orde. Er zijn een beperkt aantal tweepersoonskamers, de andere kamers zijn gemeenschappelijke kamers. Momenteel is het nog niet zeker hoeveel personen er per kamer mogen logeren daar de mogelijkheid bestaat dat de “social distancing” nog zou gelden. Verder beschikken we over een labo, zitkamer, tafeltennis, biljard, tafelfoetbal, Wi-Fi, enz.

We verblijven in vol pension met warm ontbijt, picknick, lunch en keuze avondmaal. Beddengoed is inbegrepen.

Periode: aankomst 27 maart 2021, eerste maaltijd is het avondmaal, vertrek 3 april 2021 na ontbijt + picknick.

Neem gerust een kijkje op volgende sites voor meer info en foto's

<https://www.youtube.com/embed/q2RcPg64qfI>

<https://vt.field-studies-council.org/file/fsc-website-virtualtours/slaptonley/index.html>

https://www.devonbirds.org/birdwatching/places_to_go/slapton_ley

Het vervoer is niet in de prijs begrepen en dient door de deelnemers zelf georganiseerd te worden (carpooling, ferry).

Eventuele schade veroorzaakt door de deelnemers kan niet verhaald worden op de Strandwerkgroep. Wees daarom in orde met uw eigen familiale verzekering burgerlijke aansprakelijkheid.

De deelnemers dienen zich te houden aan de gedragscode voor leden van de SWG.

De deelnameprijs bedraagt 505 € per persoon in een tweepersoonskamer, 485 € per persoon in een gemeenschappelijke kamer.

Hoe inschrijven:

Door de gepaste som over te schrijven op de rekening:

BE14 9733 6721 7883 op naam van “De Strandwerkgroep België

p/a Floris Verhaeghe, Torhoutstraat, 124, 8610 Kortemark

Gelieve te vermelden **Slapton Ley 2021**

Je inschrijving **bevestigen per e-mail** aan jeanpaul.vanderperren@telenet.be
Ook vermelden of je een **speciaal dieet** wenst.

De inschrijvingsperiode wordt afgesloten op **10/12/2020**.

Door in te schrijven verklaart u zich akkoord met bovenstaande voorwaarden.

Zandsuppleties afkomstig van de Kwintebank in april - mei 2020 te De Panne

Ingrid Jonckheere, Koen Verschoore & Aäron Fabrice

De impact van bodemberoering op marien leven verbeeld

Of het nu gaat over boomkorvisserij, infrastructuurwerken voor windmolens of exploitatie van keien of zand op zee: heel vaak valt de term bodemberoerende activiteiten. Steeds hebben ze een grote invloed op het plaatselijke mariene leven. De impact van bodemberoering hebben we in volle lockdownperiode met eigen ogen kunnen vaststellen op de stranden van De Panne en Koksijde door een combinatie van zandsuppletie in De Panne en een dagenlange harde N en NO wind. Tweejaarlijks monitort de Vlaamse overheid de hoeveelheid zand op de Vlaamse stranden. Voor dit jaar werd beslist om voor het centrum van De Panne 150.000 m³ zand te voorzien, nadat reeds in 2017 220.000 m³ werd aangevoerd (Foto: 1). Dit zand was afkomstig van de Kwintebank (Kaart), een zandbank van 15 km lang en gelegen op 10 km voor de kust van Nieuwpoort.

Kaart: Ligging Kwintebank en vaarroute van het baggerschip

In dit artikel bespreken we 2 bijzondere vondsten op het strand van Koksijde op 14 april 2020 en het aanspoelsel op de stranden van Oostduinkerke Sint-André tot aan de Franse grens in de periode 12 tot 18 mei 2020.

Vanaf half mei stond er een krachtige N- en NO-wind aan de kust en deze combinatie zorgde voor een spectaculaire stranding van allerlei levend materiaal. Waar er gewoonlijk

twee banden organisch materiaal op het strand liggen, vonden we er nu tot vier, een ongewoon zicht, zeker voor deze periode van het jaar. En opvallend: het wemelde van leven en dat verspreid langs de kustlijn van Oostduinkerke Sint-André tot voorbij de Franse grens. Het hoogtepunt van het aanspoelsel lag in De Panne en zwakte wat af richting Oostduinkerke maar ook daar was het op verschillende plaatsen indrukwekkend.

Foto 1: Zandsuppletiewerken te De Panne (foto: Michel Devleeschouwer)

Foto 2: Massaal Zeeklitten (*Echinocardium cordatum*) op het strand van De Panne (foto: Koen Verschoore)

Tijdens de zandsuppletiewerken zorgde de getijdenwerking er iedere dag voor dat in de nabijheid van de uitlaat van de buizen heel wat organismen en gruis samenspoelden. De eerste auteur verzamelde iedere dag een staal van deze afzetting.

De derde auteur verzamelde ook enkele stalen op deze plaats en vond wat verder weg van de werken namelijk op het strand van Sint-André te Oostduinkerke enkele verrassende vondsten.

Daarnaast ontvingen we nog waarnemingen van Rudy Balcaen, Hilde Busschaert, Bram Conings en verwerken we ook de data die door Nicole Haemers en Michel Devleeschouwer in waarnemingen.be werden ingevoerd.

Bijzondere vondsten op 14 april 2020

De eerste auteur wandelde op 14 april van Koksijde Bad tot Oostduinkerke Sint-André. De zandsuppletiewerken in De Panne waren toen al volop aan de gang. Het was een zonnige dag en er lag heel wat aangespoeld. Bij het betreden van het strand zag ze in de verte meeuwen pikken aan een oranje gekleurde grote schelp. Het leek van op afstand een

hele klus om de schelp te openen. Ze spoedde zich naar de plaats want reeds van ver was duidelijk dat het geen gewoon schelpdier was. Gelijk had ze, het betrof een doublet Marmerschelp *Glycymeris glycymeris* met nog wat vleesresten (Foto: 3). Aan de het gedrag van de meeuw was duidelijk te zien dat het openen van de schelp niet zo eenvoudig was. De zwakke plek bleek uiteindelijk de plaats waar de siphokanalen zitten (Foto: 4). Vaak nemen meeuwen een schelpdier in hun bek en laten het dan vallen in de hoop dat het zo openbreekt maar op het zand is dit niet zo handig + een volwassen Marmerschelp met dier (H: 56,9 cm - B: 57,9 cm) is ook redelijk zwaar, leeg met stukje eraf weegt de schelp toch nog steeds 44 gram.

Het aanspoelsel in de buurt van de Marmerschelp werd grondig bekeken maar leverde niks bijzonders meer op. De wandeling werd verder gezet tot Oostduinkerke Sint-André. Op de terugtocht langs de vloedlijn was het dan terug raak, een grote levende Glanzende tepelhoorn *Euspira nitida* (Foto 12), lag voor haar voeten.

Foto: 3: Marmerschelp (*Glycymeris glycymeris*) te Koksijde 14/04/2020 (Foto: Ingrid Jonckheere)

Foto: 4: Piksporen van meeuw en boorsporen van de Boorspons (*Cliona celata*) op Marmerschelp (*Glycymeris glycymeris*) te Koksijde 14/04/2020 (Foto: Ingrid Jonckheere)

Inventaris van waargenomen organismen van 12 tot 18 mei 2020 tussen De Panne tot Oostduinkerke

Stekelhuidigen

De aantallen levende Gewone slangsterren (*Ophiura ophiura*) kunnen we enkel uitdrukken in een getal met exponent. Deze lagen verspreid over het gehele gebied. De duizenden levende en dode Zeeklitten (*Echinocardium cordatum*) waren daarentegen vooral in De Panne te vinden en lagen in een rij van twee kilometer lang (Foto 2)! Gewone zeesterren (*Asterias rubens*) en Gewone zeeappel (*Psammechinus miliaris*) spoelden minder massaal aan. In de aanspoelselbanken vond de eerste auteur een 100-tal Kleine slangster (*Ophiura albida*) (Foto 5 en 6). Het Zeeboontje (*Echinocyamus pusillus*) was algemeen, vers te vinden in gruismonsters verzameld in De Panne tijdens de werken.

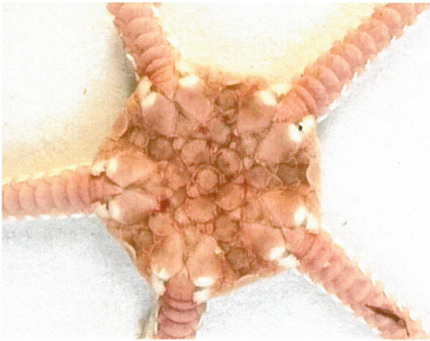

Foto 5: Kleine slangster (*Ophiura albida*)
bovenzijde (Foto: Ingrid Jonckheere)

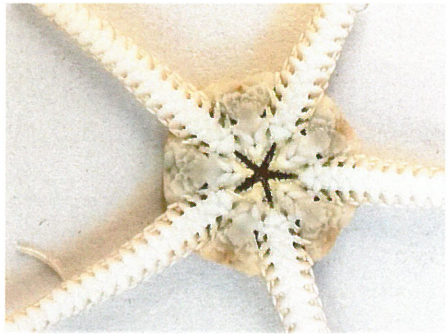

Foto 6: Kleine slangster (*Ophiura albida*)
onderszijde (Foto: Ingrid Jonckheere)

Neteldieren

Zoals vaak na stormachtig weer lag het strand bezaaid met honderden Slibanemonen (*Sagartia elegans*). In Koksijde en De Panne spoelde telkens ook een mooie verse Zeedahlia (*Urticina felina*) aan.

Kreeftachtigen

De volgende schaaldieren spoelden op het volledige traject aan: tientallen levende Helmkrabben (*Corystes cassivelaunus*), een tiental verse Noordzeekrabben (*Cancer pagurus*), Fluwelen zwemkrab (*Necora puber*). In Koksijde werden zowel van het Harig porseleinkrabje (*Porcellana platycheles*) als van het Porseleinkrabbetje (*Pisidia longicornis*) enkele exemplaren gevonden.

De meeste exemplaren van de Nagelkrab (*Thia scutellata*) werden gevonden in de aanspoelselbanken in de omgeving van de werken in De Panne. In totaal een 12-tal exemplaren. Deze soort werd niet gevonden op de andere stranden.

De derde auteur vond op 12 mei in het donker op het strand van Oostduinkerke Sint-André twee levende exemplaren van de Molgarnaal (*Pestarella tyrrhena*) (Foto: 7). Deze werden vermoedelijk door de werken in De Panne aangebracht want in de aanspoelselbanken op het strand van De Panne werden honderden fragmenten van deze Molgarnaal gevonden. Bij het vinden wist hij meteen hoe het dier aan de Nederlandse naam 'Mol'garnaal komt, het éne dier was nog springlevend en toen hij het in een potje gevuld met wat zand stopte, begon het zich meteen in te graven.

Het Boksertje (*Diogenes pugilator*) was algemeen te vinden maar de grootste aantallen spoelden aan in De Panne. Iedere dag werden er honderden exemplaren gevonden, meestal levend in schelpen van de Gevlochten fuikhoorn (*Nassarius reticulatus*). Sommige vrouwtjes droegen eitjes. Vermoedelijk bereikten deze het strand door de zandsuppletiewerken.

Foto 7: Levende Molgarnaal (*Pestarella tyrrhena*) (Foto: Aäron Fabrice)

Weekdieren

In De Panne spoelden de volgende schelpdieren aan: een levende Messchede (*Solen marginatus*) (Foto: 10) maar ook enkele lege doubletten, honderden Halfgeknotte strandschelpen (*Spisula subtruncata*), talrijke grote levende Tere platschelpen (*Tellina tenuis*) ongewoon veel doubletten van de Gewone tapijtschelp (*Venerupis corrugata*) alsook van de niet inheemse Filipijnse tapijtschelp (*Ruditapes philippinarum*), het klassieke tapijt van Amerikaanse zwaardschedes (*Ensis directus*), vier fossiele Paardenmossels (*Modiolus modiolus*), een paar duizend Gewone mosselen (*Mytilus edulis*), tientallen levende Grote strandschelpen (*Macra corallina*). Ook werden de Otterschelp (*Lutraria lutraria*) en de Smalle otterschelp (*Lutraria angustior*) vlot gevonden.

In de afzettingbanken nabij de werken in De Panne vond de eerste auteur de volgende schelpdieren: massaal levende Gevlochten fuikhoren (*Nassarius reticulatus*) en Rechtsgestreepte platschelp (*Fabulina fabula*). Enkele tientallen levende Ovale zeeklitschelpen (*Tellinomya ferruginosa*) en Tweetandschelpjes (*Kurtiella bidentata*). Er lagen ook enkele levende Witte dunschalen (*Abra alba*), drie juveniele levende Glanzende tepelhoorn (*Euspira nitida*), enkele levende Purperslakken (*Nucella lapillus*) en twee levende Gewone tepelhoren (*Euspira catena*).

Op de plaats van de suppletiewerken lagen een groot aantal beschadigde doubletten, vaak nog met vleesresten of spierindrucksels van de Smalle otterschelp (*Lutraria angustior*). We vonden er ook één levende Wulk (*Buccinum undatum*) (Foto 13).

Het uitzoeken van wat fijner gruis leverde naast enkele recente soorten toch vooral fossiele schelpen op. Recent: levende Muiltjes (*Crepidula fornicata*), leeg Witte wenteltrap (*Epitonium clathratulum*) en Gewone wenteltrap (*Epitonium clathrus*) en enkele kleppen Melkwitte arkschelp (*Striarca lactea*). Niet vers of fossiel: Melkwitte traliedrijfhoren (*Alvania lactea*), Wadslakje (*Hydrobia ulvae*), Asgrauwe tolhoren (*Gibbula cineraria*), Genavelde tolhoren (*Gibbula umbilicalis*), één mooi gave Trapgevel (*Propebela turricula*), Gekielde cirkelslak (*Tornus subcarinatus*), Oubliehoren (*Retusa obtusa*), Bruin contrahorentje (*Marshallora adversa*), Gewone priktolhoren (*Calliostoma zizyphinum*) en de fossiele penhoren (*Turritella incrassata*).

In Koksijde spoelden enkele zeer grote levende Gewone otterschelpen (*Lutraria lutraria*) aan, vaak met uitgestulpt siphokanaal, enkele levende Wulken (*Buccinum undatum*) en een vijftal verse doubletten messchede (*Solen marginatus*). Ook werd een verse klep gevonden van de Gewone marmerschelp (*Glycymeris glycymeris*) en enkele fossiele kleppen van de Noorse hartschelp (*Laevicardium crassum*).

De derde auteur vond op het strand van Oostduinkerke Sint-André een grote levende Stralende paardenmossel (*Modiolus adriaticus*).

Wormen

Heel uitzonderlijk waren de duizenden levende Goudkammetjes (*Pectanaria koreni*) die verspreid lagen op het strand van De Panne tot Oostduinkerke. Ze waren vaak uitgespoeld, maar ook prachtige exemplaren met kokers van wel 7 cm groot (Foto 8 en 9). Zo massaal en zo veel grote exemplaren had geen van de auteurs ooit eerder gezien. Verder lagen er ook overal verspreid uitgespoelde Franse taps (*Arenicola defodiens*) en Zeepeieren (*Arenicola marina*).

Op 18 mei bezocht de eerste auteur net na het stilleggen van de opspuitingswerken voor die dag het strand. Het krioelde tussen de zandribbels van de Zandzagers (*Neptithys cirrosa*). Zoals wel meer het geval bij zandsuppleties, zeker van een “nieuwe” zone, lagen er grote aantallen *Ophelia* sp. Tussen de strandribbels lagen zeker meer soorten, maar we verzamelden slechts enkele opvallende (grotere) soorten, waaronder een exemplaar van

Sigalion mathildae, een opmerkelijk lange worm bedekt met schubben die volgens Degraer et al. (2006) niet zoveel van onze kust gemeld werd, maar wel van de westkust en de Kwintebank, en verschillende exemplaren van vermoedelijk *Glycera albida*.

Foto 8: Goudkammetje (*Pectinaria koreni*)
(Foto: Ingrid Jonckheere)

Foto 9: Goudkammetje (*Pectinaria koreni*)
koker (Foto: Ingrid Jonckheere)

Chordadieren

De eerste auteur vond tijdens de werken in De Panne enkele Lancetvisjes (*Branchiostoma lanceolatum*) (Foto 11). Deze dieren lijken op vissen maar ze hebben geen echte wervelkolom, alleen een soort elastische staaf die aan een ruggengraat doet denken. Ze worden maximaal 5 cm groot en hebben ook niet echt een duidelijk afgelijnde kop. Daarom worden ze ook wel koplozen genoemd. Lancetvisjes leven verticaal ingegraven in het zand met het bovenste deel van het lichaam boven het zand zodat ze het plankton uit het water kunnen filteren.

Verder noteerden we een tiental Zandspierungen mogelijks Gewone zandspiering (*Ammodytes tobianus*) ook een typische soort bij zandsuppletiewerken.

Bespreking

Wanneer zandsuppletiewerken samenlopen met stormachtig weer is het niet eenvoudig om uit te maken welke organismen nu op het strand terecht kwamen door de hevige winden, als gevolg van de werken of door een combinatie van beide. In alle geval was de aanvoer van organisch materiaal ronduit indrukwekkend te noemen. Toch kunnen we concluderen dat het aangevoerde zand bij de zandsuppletiewerken in De Panne qua aantal soorten schelpen niet zo rijk was aan recente mollusken in vergelijking met de 34 soorten die door Kerckhof (2008) op de Kwintebank werden vastgesteld. Dit is te wijten aan de plaats waar het zand opgezogen werd. Kerckhof (2008) kwam reeds tot de vaststelling

dat er qua soortenrijkdom duidelijk een verschil is tussen het meer zuidelijke deel van de Kwintebank met fijner zand en het noordelijke deel met veel grovere sedimenten. De noordelijke kant is veel soortenrijker. Het zand kwam nu vooral van het zuidelijke deel maar vermoedelijk op bepaalde dagen toch van iets noordelijker want onder andere Nagelkrab (*Thia scutellata*) en Smalle otterschelp (*Lutraria angustior*) zijn soorten die grofzandig sediment prefereren, maar dit leverde echter geen grotere soortenrijkdom op.

Vroeger werd er heel veel zand gewonnen op de Kwintebank, zoveel dat er zelfs centraal in de bank een depressie ontstond, en een zone gesloten werd voor winning. Uit de jaarlijkse zandwinningsrapporten van BMM bleek dat er in de jaren voor de huidige winning bijna geen zand meer gewonnen was op het zuidelijke deel van de bank. Dat zou de grote hoeveelheden van bepaalde soorten (Zeeklit, Goudkammetje, Molgarnalen...) kunnen verklaren.

Daarnaast is een deel van de hierboven vermeldde soorten zoals de Purperslak en het Harig Porseleinkrabtje duidelijk niet van de bank afkomstig, het zijn soorten van hard substraat en dat komt daar niet voor.

De vondst van een volgroeide levende Marmerschelp (*Glycymeris glycymeris*) is op onze stranden zeer ongewoon. Ooit, op 1 oktober 1998, werd er een doublet met vleesresten gevonden in Het Zwin. Toen was het vermoeden dat het door menselijk toedoen op het strand terecht kwam (Vanhaelen, 1999). De exemplaren die tijdens de suppleties in het najaar van 2011 te Koksijde werden gevonden (Jonckheere, 2012) alsook deze van tijdens de werken in maart 2012 op het strand van Knokke (De Blauwe, 2012) waren alle juveniele exemplaren, met een maximale grote van 1,40 op 1,45 cm. Het zand kwam toen van de Buiten Ratel. Kerckhof (2006) vermeldt deze soort niet van de Kwintebank. Het is zeer waarschijnlijk dat het op 14 april 2020 gevonden exemplaar via de suppleties in De Panne op het strand terecht kwam. Op 21 mei werd door Rudy Balcaen en Hilde Busschaert te Koksijde nog een verse losse klep gevonden van (H: 54,8 cm - B: 5,5 cm).

Stralende paardenmossel (*Modiolus adriaticus*) en Filipijnse tapijtschelp (*Ruditapes philippinarum*) zijn ook twee soorten die niet bekend zijn van de Kwintebank maar de eerste vondsten op ons strand dateren van na 2008. Rapporten van de fauna van de Kwintebank van na 2008 zijn ons niet bekend. Vooral de Filipijnse tapijtschelp spoelt regelmatig levend aan op de stranden van de Westkust. Is dit uitsluitend een kustgebonden soort of komt deze ook reeds verder in zee voor? De vondst van de Stralende paardenmossel samen met de Molgarnaal (*Pestarella tyrrhena*) doet vermoeden dat deze mogelijk via de zandsuppletiewerken op het strand terecht kwamen.

Ook opmerkelijk is de vondst van een levende Messchede (*Solen marginatus*), al herinneren we ons in de laatste 10 jaren nog wel enkele levende exemplaren, vooral op het strand van De Panne. Vermoedelijk leeft deze soort nog steeds voor de kust. Het valt trouwens op dat er de laatste maanden opnieuw steeds vaker doubletten van deze soort aanspoelen.

Verder werden in de stalen genomen in de buurt van de werken enkele honderden levende Rechtsgestreepte platschelpen (*Tellina fabula*) gevonden. Kerckhof (2006) vermeldt de vondst van sporadisch enkele levende exemplaren maar niet algemeen. De Rechtsgestreepte platschelp was in de genomen stalen tijdens de werken in 2020 samen met de Gevlochten fuikhoren het in grootste aantallen gevonden levend schelpdier. Vermoedelijk zijn niet alle vondsten van de Rechtsgestreepte platschelpen afkomstig van de Kwintebank maar een gedeelte ook stormslachtoffers. Op de stranden van de Westkust worden het hele jaar door en vaak in grote aantallen en levend Rechtsgestreepte platschelpen gevonden.

Ook bijzonder was het aanspoelen van talrijke levende Grote strandschelpen (*Macra stultorum*), een soort die de laatste jaren duidelijk als strandvondst in aantal afnam.

Het massaal aanspoelen van levende Goudkammetjes (*Pectinaria koreni*) was vermoedelijk niet enkel te wijten aan de werken die plaats vonden in De Panne want deze werden langs onze kust op meerdere plaatsen gemeld. Toch kan de beroering van de zeebodem ervoor gezorgd hebben dat deze vooral in De Panne in dergelijke grote aantallen aanspoelden. Deze kokerbewonende borstelworm spoelt wel meer levend aan op onze stranden, misschien minder regelmatig als vroeger maar in ieder geval zelden zo massaal en ze de dieren waren ook uitzonderlijk groot.

Tot slot is het opvallend dat Degraer et al. (2006) Lancetvisjes (*Branchiostoma lanceolatum*) tijdens hun onderzoek van het macrobenthos van het Belgisch deel van de Noordzee, enkel in de periode 1994 – 2001 aantreffen ter hoogte van de Hinderbanken.

Slot

Kunnen we enkele schelpdieren toevoegen aan de reeds soortenrijke lijst van de Kwintebank? De Marmerschelp (*Glycymeris glycymeris*) vermoedelijk wel, ook de vondst van een levende Stralende paardenmossel (*Modiolus adriaticus*) doet vermoeden dat dit schelpdier zich ook op de Kwintebank gevestigd heeft. Het is in elk geval duidelijk dat de Stralende paardenmossel tot de Belgische mariene fauna is gaan behoren.

Verder onderzoek is nodig om te kunnen bevestigen of de Filipijnse tapijtschelp (*Ruditapes philippinarum*) zich ook op de Kwintebank gevestigd heeft.

Wat we nu wel zeker weten is dat er Lancetvisjes (*Branchiostoma lanceolatum*) voorkomen.

Literatuur

- DE BLAUWE, H. (2012). Zandsuppleties afkomstig van de Buiten Ratel in maart 2012 op het strand van Knokke. De Strandvlo, 32(1): 24-26.
- DEGRAER, S.; WITTOECK, J.; APPELTANS, W.; COOREMAN, K.; DEPREZ, T.; HILLEWAERT, H.; HOSTENS, K.; MEES, J.; VANDEN BERGHE, E.; VINCX, M. (2006). De macrobenthosatlas van het Belgisch deel van de Noordzee. Federaal

Wetenschapsbeleid: Brussel, Belgium. ISBN 90-810081-5-3. 164, photographs, 1 cd-rom pp.

Jonckheere, I. (2012). Schelpen op het strand na strandsuppletie te Koksijde tijdens het najaar 2011. De Strandvlo, 32(2): 40-48.

KERCKHOF, F. (2008). Recente mollusken van de Kwintebank. De Strandvlo, 28(4):126-145.

VANHAELLEN, M.-TH. (1999). Eigenaardige vondst in het Zwin (België). De Strandvlo, 19(2): 110.

Foto 10: Levende Messchede (*Solen marginatus*) (Foto: Koen Verschoore)

Foto 11: Lancetvisje (*Branchiostoma lanceolatum*) (Foto: Ingrid Jonckheere)

Foto 12: Levende Glanzende tepelhoorn (*Euspira nitida*) (Foto: Ingrid Jonckheere)

Foto 13: Levende Wulk (*Buccinum undatum*) (Foto: Ingrid Jonckheere)

Sint-Idesbaldusstraat 20
8670 Koksijde
ijonckheere@hotmail.com

Sportlaan 7
8660 De Panne
koen.verschoore@skynet.be

R. Buylestraat 11
8670 Oostduinkerke
aaron.fabrice@gmail.com

Verslag van de meerdaagse SWG-excursie naar Granville (Normandië) van 17 tot 23 april 2019

Nathal Severijns

Het was weer even geleden, Granville met zijn Pointe du Roc en de nabijgelegen Îles Chausey. Van in 2007 om precies te zijn. Hoog tijd dus om weer eens naar dit deel van Normandië te trekken voor een meerdaagse. We logeerden net als vorige keer in het zeil- en duikcentrum (Centre Régional de Nautisme) van Granville, vlak bij de zee. De vorige keer waren we hier al heel vroeg in het jaar, in februari, gelijktijdig met de karnavalkermis. Die stond toen op de grote parking vlak naast het duikcentrum... Maar dit keer dus niet.

Het centrum bood nog steeds dezelfde eenvoudige maar gerieflijke kamers. Het zelfbedieningsrestaurant was helemaal vernieuwd, de keuken nog altijd even goed. Daarnaast ook een bar met lounge voor wie even wilde verpozen en van het mooie uitzicht genieten dankzij de reuzegrote ramen met zicht op zee. Door het groot aantal deelnemers was de laboruimte wat aan de krappe kant, maar daardoor misschien des te gezelliger, en iedereen heeft er toch een plekje gevonden. We hebben er zoals gewoonlijk weer heel wat uren samen doorgebracht.

Overzicht van de bezochte plaatsen

Bij aankomst op woensdag 17 april 2019 is een groot deel van de groep eerst het getijdengebied gaan verkennen aan de zuidkant van Granville, de Grève de Hétel en het daarnaast gelegen stuk littoraal ter hoogte van de Plage de Hacqueville. Daar kwamen de meesten elkaar dan ook voor het eerst tegen. Dit is een tamelijk slibachtig gebied met vele eerder kleine en vaak geïsoleerde rotspartijen, met daar tussen veel rotspoelen, en hoger op het strand uitgestrekte, lage rotspartijen die het grootste deel van het oppervlak bedekken.

Gedurende de week zijn verscheidenen regelmatig naar het uitgestrekte strand aan de noordkant van Granville gegaan. Dat begint aan de Pointe du Roc en strekt zich van daar enkele tientallen kilometer lang uit tot aan de Cap Goury in La Hague, in het uiterste noorden van het Cotentin-schiereiland. Dit strand was vanaf het centrum makkelijk bereikbaar door via de stad recht op recht door te steken naar het casino. De Pointe du Roc is een hoge en massieve rotspartij die ver in zee steekt en waarop de oude stad gebouwd is. Aan de zuidkant van deze rotspunt ligt de haven van Granville. Aan de noordzijde heb je het uitgestrekte zandstrand, dat bij eb bovendien zeer breed is. Op de overgang tussen beide heb je rotsen met zowel in breedte als in hoogte zeer onregelmatige

insnijdingen waardoor een sterk geaccentueerd reliëf ontstaat. Doordat deze rotsen erg massief zijn en weinig afbrokkelen, zijn er zeer weinig losse stenen om te keren. Rond de rotsen, die vooral naar de laagwaterlijn toe overvloedig met algen bedekt zijn, is de bodem wel erg slibrijk. In het zand tussen de rotsen zijn er ook veel karakteristieke rotspoeltjes waarin nogal wat wieren groeien, waartussen ook andere levende organismen voorkomen, en waarin vaak ook grote hoeveelheden oude schelpen liggen. Door deze combinatie van rotskust en een uitgestrekt zandstrand vind je aan de Pointe du Roc een rijke mengeling van zowel rotsbewoners als organismen die in het zand leven. En met wat geluk vind je hier ook rijke gruisbankjes.

Donderdag 18 april verkenden we eerst de Grève de Hérel en de Plage de Hacqueville, vlak bij ons logement nog eens, en dit keer uitgebreider. Dat leverde al onmiddellijk een lange en gevarieerde soortenlijst op, waardoor er achteraf al onmiddellijk heel wat activiteit in het labo was: velen gebogen over de stereoscopische microscoop (bino), zoekend in boeken, druk overleg of het deze of gene soort is, schelpen, wieren, schilden van krabben of andere meegebracht materiaal wassen, dit en dat uitgebreid fotograferen, lijstjes maken, enz., de steeds weerkerende drukke is een aangename bedoening, slechts één van de redenen waarom de meerdaagse excursies hun aantrekkingskracht in al die jaren niet verloren hebben.

De volgende twee dagen zouden de coëfficiënten het best zijn, nl. 105 en 108 (de maximale coëfficiënt is 120, en de laagst mogelijke 20), en daarom werd beslist om twee dagen na elkaar naar de Îles Chausey te gaan, de grootste archipel van Europa, met zowat 365 eilanden, die zo'n 15 km uit de kust gelegen is en zich over een gebied van verschillende vierkante kilometers uitstrekt. Sommige eilanden zijn maar enkele tientallen vierkante meters groot en bij vloed steken er nog maar een 50-tal boven het water uit. Tot in de 19de eeuw werd er graniet ontgonnen, waarmee de abdij van de Mont St. Michel gebouwd is en ook de kaaien in de havens van Granville en St. Malo. De eilandengroep is ongetwijfeld één van de mooiste stukjes natuur in Normandië en tegelijk misschien ook wel de rijkste plek in de wijdere omgeving wat betreft fauna en flora. De eilandengroep is te bereiken via een boottocht vanaf Granville waardoor je na ongeveer 45 minuten het grootste eiland, het Grande Île, bereikt, het enige dat voor het publiek toegankelijk is. Met wat geluk kan je onderweg Jan van Genten en heel soms dolfinen zien.

Op de eerste dag, vrijdag 19 april, hebben de meesten na aankomst en terwijl het water toch nog verder moest aftrekken, eerst de klassieke wandeling rond het eiland gedaan: langs de oude citadel en de vuurtoren, via de grote weiden op het hoger gelegen zuidelijk deel van het eiland, naar het Château Renault, met daarachter de naast elkaar gelegen Plage de Port Homard en Grande Grève waar een zeer uitgestrekt en gemakkelijk toegankelijk gebied droog valt bij laag tij, en dat tegelijk zeer rijk is aan soorten.

Het Château Renault was oorspronkelijk een oud fort uit de 16de eeuw, en maakte deel uit van de verdediging tegen de invasies van de Engelsen. In 1744 werd het volledig vernield.

Toen Louis Renault, ja die van het automerk, de eilandengroep in 1920 samen met zijn vrouw en op haar aanraden met zijn zeilboot aandeed, viel hij onmiddellijk voor de charme van de archipel en wilde hij op het Grande Île een woonst kopen of huren. Toen er niets beschikbaar bleek (er waren maar enkele huizen op het eiland) besloot hij het oude fort, waarvan toen nog enkel de vier muren recht stonden, opnieuw op te bouwen. Dat gebeurde uiteindelijk in 1923 en 1924, in amper 14 maanden tijd. Het is ook dankzij Louis Renault, die toen ook de nodige infrastructuur heeft laten installeren, zoals elektriciteit (met een motor van Renault), stromend water, en telefoon- en telegraafverbindingen, dat de eilandengroep onder de aandacht van het bredere publiek is gekomen. Renault heeft verbleef er zelf bijna jaarlijks tot in 1943. Aan het einde van de jaren 1970 heeft de familie Renault het fort verkocht.

Het strand van de Plage de Port Homard, net voorbij het Château Renault en met panoramisch uitzicht op de hier overal verspreid liggende, grillig gevormde rotspartijen, is een ideale plek om even te stoppen voor de picknick. Eens het water een goed eind was afgetrokken zijn we het drooggevalven getijdengebied voor de Plage de Port Homard en de daarnaast gelegen Grande Grève in getrokken. Omdat de eilandengroep een getijdenverschil tot ongeveer 13 meter heeft, trekt de zee hier bijzonder ver weg. De veelheid aan rotspartijen kriskras door elkaar maken dit mooie en zelfs wat maanachtige landschap tegelijk wat verraderlijk. Daarom blijf je best steeds met minstens twee samen en weet je je best ook op elk moment te oriënteren of let je goed op wanneer de lokale Fransen terugkeren, zodat je niet door het water verrast of ingesloten wordt nadat het tij gekeerd is. Voor al die moeite biedt de natuur als wederdienst dan wel een prachtige en meestal meeslepende ontdekkingsstocht langs, tussen en onder losliggende stenen of grote rotsen, tussen de brede zandribbels, langs aanspoelselijnen op zandbanken, in grote zegrasvelden, in talrijke rotspoelen en op de uitgestrekte vlakten van eerder grof zand, afgewisseld met slibrijke plaatsen..., kortom al wat mooi is om je hartje op te halen als liefhebber van het mariene milieu. Gewoonweg heerlijk!

Het was een drukke dag op het eiland, al valt dat nadat iedereen verspreid is, meestal toch niet zo erg meer op. Daardoor trok 's avonds dan wel een grote groep van enkele honderden bezoekers terug over het eiland richting aanlegsteiger, in een lange en uitgerekte sliert. Onze boot was de laatste van die dag. Op de tocht terug was iedereen moe maar tevreden na de mooie dag op het eiland. Tijdens het avondeten, we waren al een tweetal uur terug, viel het pas op dat Wim en Johan niet mee aan tafel zaten. Oei... Snel even overleggen dan. Enkelen hadden hen op het eiland nog samen in de richting van de boot zien wandelen, maar niemand kon zich herinneren hen daarna ook op de boot gezien te hebben... Toen we hen dan belden, bleken ze de boot gemist te hebben... niemand bereid gevonden te hebben om hen met een kleine privéboot mee terug naar de wal te nemen (een kwestie van verzekering) en hadden ze uiteindelijk, na eerst bij de verschillende gîtes op het eiland vergeefs overnachting gezocht te hebben, de laatste nog beschikbare kamer in het enige hotel op het eiland kunnen boeken. Toen we hen belden genoten ze blijkbaar van een *fruits-de-mer*, met zicht op zee, de zeilboten verspreid over

het water en een mooi uitzicht op de vele eilanden van de archipel. Je kan slechter varen als je de boot van een eiland terug naar de wal mist. Het hoeft ook niet gezegd dat menigeen toch een beetje jaloers op hen was die avond.

Toen we de volgende dag opnieuw met de boot toekwamen was er natuurlijk eerst het weerzien met Wim en Johan, de twee (on)fortuinlijken die 's morgens al uitgebreid hadden kunnen genieten van de stilte en de schoonheid van het eiland in de paar uren voordat de boten de bezoekers voor die dag zouden afleveren. Daarna splitste de groep al snel op. Sommigen zijn opnieuw op zoek gegaan naar interessante soorten of soorten die de dag voordien nog niet gevonden waren, anderen hebben dan weer het uitgestrekte getijdengebied in de buurt van de Grande Grève en het stuk ten noorden van het Grande Île verkend en hebben daarbij uitgebreid genoten van de prachtige natuur en de rust die daar heerste. Voor ieder wat wils, de Îles Chausey bieden het allemaal.

In de voormiddag van zondag 21 april, toen het tij toch hoog was, is zowat de helft van de groep de stad in getrokken om wat rond te kuieren op de antiek- en rommelmarkt in het stadscentrum, en daar soms ook wat te kopen. In de namiddag bezochten we het getijdengebied tussen St. Martin-le-Bréhal en Briqueville-sur-Mer. Dit is in het noordelijk deel van de baai van de Mont-St.-Michel en de zee trekt hier bij laag tij zeer ver terug. Ten noorden van St. Martin-le-Bréhal en tot nog een heel eind voorbij Briqueville-sur-Mer ligt er een grote zandplaat voor de kust met tussen de kust en die zandplaat een meerdere tientallen meters brede en ondiepe geul, eigenlijk een brede en licht naar de kust toe afhellende vlakte. Zowat twee uur na het keren van het tij komt het water vanop de zandplaat als een kleine vloedgolf van een tiental centimeters hoog aanstromen, met een snelheid van zo'n 4 à 5 kilometer per uur. Als je er goed op let dan zie je het in de verte aankomen. In amper een kwartier ongeveer loopt gans de uitgestrekte, afhellende vlakte tussen de zandplaat en de kust dan onder water. Daarna bereikt het water de steile en hoge helling vóór de dijk, waartegen het dan verder traag en gestaag omhoog kruipt. Je moet daarom zodra de kleine vloedgolf aankomt onmiddellijk richting kust beginnen stappen. Op sommige plaatsen moet je zelfs goed doorstappen om niet letterlijk door het aanstromend water te worden voorbijgestoken... Enkelen zijn effectief zo lang ter plaatse gebleven (het was toen bijna zeven uur 's avonds) om dat allemaal mee te maken.

Ter hoogte van Briqueville-sur-Mer en tot een heel eind verder naar het noorden bevindt zich op de zandplaat een zeer groot domein waar mosselen op palen gekweekt worden ('moules de bouchot') en ook oesters, maar die dan in van metaal gevlochten manden die op uitgestrekte metalen raamwerken liggen. De mossel- en oesterkwekerij reikt tot een tweetal kilometer van de kust. Bij eb rijden de mosselboeren met hun tractoren er naartoe voor onderhoud en/of om te oogsten. Het is een mooi zicht, al die palen, en ook een aantrekkelijke omgeving om mooie foto's te maken, zeker als je van symmetrie houdt. Je ziet er ook mooi de verschillende technieken die gebruikt worden en de stadia die doorlopen worden bij het kweken van de 'moules de bouchot', een typisch Franse specialiteit.

Het getijdengebied tussen St. Martin-le-Bréhal en het gebied waar de mossel- en oesterkwekerijen in Briqueville-sur-Mer beginnen, is tamelijk slibachtig, en hier en daar afgewisseld met platen van tamelijk grof zand. Bij laag tij blijven er in het slibachtige deel veel eerder kleine poelen met vooral kleine stenen achter. Zowel daarin als in het zand en slib leven wel wat soorten. Dit gebied is ook erg populair bij de Fransen voor de “pêche à pied”, waarbij hier vooral naar de Filippijnse tapijtschelp *Paphia philippinarum* gezocht wordt.

Op maandag 23 april, de laatste excursiedag, zijn we dan naar het strand juist ten noorden van de Pointe du Roc, net vóór de oude stad van Granville, getrokken. Dit werd hierboven al uitgebreid beschreven. Sommigen gingen vanuit de oude stad het strand op, anderen wat meer noordelijk ter hoogte van het casino. Je kan er tussen de rotsen zoeken maar ook tussen het aanspoelsel op het wijde zandstrand dat bij laag tij vrij komt. En hier kan je vaak ook zeer rijke gruisbanken vinden.

Overzicht van de soorten

Een volledig overzicht van al de genoteerde soorten wordt in de lijst achteraan gegeven. Daarbij werden ook de waarnemingen van Michel en Nicole opgenomen die de week voordien (van 11 tot 17 april) in Cherruex, in de baai van de Mont St. Michel, verbleven. Daar hadden ze zowel op het strand in het centrum als op het strand bij de wat meer oostelijk gelegen Chapelle St. Anne, materiaal verzameld. Ook de waarnemingen van Cédric op 22 april in Pirou-Plage werden mee opgenomen in de lijst.

Voor de verschillende plaatsen die we in de loop van de week bezochten (inclusief de waarnemingen van een week eerder in Cherruex), hebben we in totaal 428 verschillende soorten genoteerd. De groepen met het meeste soorten zijn de mollusken (met 181 soorten, waarvan 101 soorten gastropoden en 72 soorten bivalven), gevolgd door de crustacea (68 soorten, waarvan 19 amphipoden en 38 decapoda), de vogels (47 soorten), de wieren (43 soorten), en de vissen (29 soorten). Hoeveel soorten er van een bepaalde groep worden waargenomen hangt natuurlijk naast ‘een goed oog’ ook altijd sterk af van de expertise en de kennis van de deelnemers aan de meerdaagse.

Interessante vondsten zijn wel het viltwier *Codium bursa* dat holle, bolvormige structuren vormt, de bruinwieren *Dictyopteris membranacea* en *Halopteris filicina*, het korstmoswier *Catenella caespitosa* en twee andere roodwieren *Grateloupia filicina* en *Laurencia hybrida* (de soort *Laurencia pinnatifida* is veel algemener), naast vier foramifera die op naam werden gebracht (dankzij Tom!). Daarnaast ook de spons *Raspailia ramosa* en de boorspons *Cliona celata* (waarvan we een 50-tal levende exemplaren vonden in een losse klep van de oester *Ostrea edulis*), het zachte koraal *Alcyonium coralloides* en de dodemansduim *Alcyonium digitatum*, naast het solitair koraal *Leptopsammia pruvoti*. We vonden ook weer de sipunculide (pindaworm) *Phascolion strombi* die leeft in een ‘huisje’ van zandkorrels dat hij bouwt binnen in een schelp (meestal een olifantstand *Dentalium spec.*, of soms ook een Penhoren *Turritella*

communis), de Waaierworm *Sabella pavonina* met de mooie waaier van gekleurde tentakels, en de Zandkokerworm *Sabellaria alveolata* die vaak zeer grote structuren, eigenlijk echte 'riffen', vormt.

Het aantal mollusken is dit keer erg groot omdat verschillende personen gruis verzameld hebben in Granville en op de Chausey Eilanden, dat in beide gevallen erg soortenrijk bleek te zijn. In de overzichtstabel wordt expliciet vermeld wanneer een soort (ook) in gruis werd gevonden. Enkele speciale waarnemingen zijn wel die van enkele tientallen fluweelhorens *Velutina velutina* (in Cherrueix), negen naaktslakken (vooral de kleine soorten zijn vaak zeer mooi van vorm en kleur), een levende tepelhoorn *Natica catena*, een levende Breedgeribde venusschelp *Clausinella fasciata*, verse doubletten van de Brede strandschelp *Maetra glauca*, levende Pandoraschelpen *Pandora inaequalis*, en opvallend veel verse en/of levende, vooral juveniele exemplaren (een viertal centimeter groot) van de Grote mantel *Pecten maximus* (vooral op het strand bij de Pointe du Roc in Granville). Ook de waarneming van een levende octopus *Octopus spec.* op de Chausey eilanden en van vier soorten zeekomkommers (telkens levend) in Granville en op de Chausey eilanden (die voor ons werden gedetermineerd door Yves Samyn van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel) mogen wel apart vermeld worden.

De lijsten met amphipoda en decapoda zijn dit keer ook behoorlijk lang. Bij de decapoda 5 soorten heremietkreeften, 12 soorten garnalen, 19 soorten krabben en ook enkele levende kreeften *Homarus gammarus*. Doe daar nog eens 29 verschillende soorten vissen bij en de 47 soorten vogels die tijdens de meerdaagse werden waargenomen, en die in de Tabel 1 die hier volgt zijn opgenomen, en we zijn weeral rond.

Tabel 1: Checklist vogels Normandië, 18 tot 22 april 2019.

		18/04	19/04	20/04	21/04	22/04
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>				x	
Oeverpieper	<i>Anthus petrosus</i>				x	x
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	x	x	x		
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>			x		
Steenloper	<i>Arenaria interpres</i>					x
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	x	x	x	x	x
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	x				x
Groenling	<i>Carduelis chloris</i>		x		x	
Cetti's Zanger	<i>Cettia cetti</i>					x
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	x	x	x	x	

Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>	x	x	x	x	
Kauw	<i>Corvus monedula</i>				x	x
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>					x
Kleine Zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>	x		x	x	
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>			x		
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>			x		
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>		x	x		
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	x	x	x		
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	x	x	x	x	x
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus graellsii</i>		x		x	
Grote Mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>		x	x		
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>					x
Jan van Gent	<i>Morus bassanus</i>		x	x		
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>		x	x	x	x
Gele Kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>		x			
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>		x			
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	x				
Koolmees	<i>Parus major</i>	x			x	
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	x	x	x		x
Kuifaalscholver	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>		x	x		
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>		x	x		
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	x		x	x	x
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	x	x	x		
Groene Specht	<i>Picus viridis</i>					x
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>		x	x		x
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	x	x	x	x	x
Goudhaan	<i>Regulus regulus</i>					x
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>				x	x

Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	x	x		x	x
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>		x	x		x
Tuinfluits	<i>Sylvia borin</i>					x
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>			x		
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>		x	x		
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	x	x	x	x	x
Merel	<i>Turdus merula</i>	x	x			x
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>			x		
Zeekoet	<i>Uria aalge</i>			x		
Aantal soorten/dag		17	25	27	17	22
Cumul aantal soorten		17	30	36	40	47
Nieuwe soorten/dag		17	13	6	4	7

Hieronder volgt voor de verschillende biologische groepen het volledige overzicht van de soorten die tijdens deze meerdaagse genoteerd werden, met inbegrip van de soorten die in gruisstalen werden gevonden, maar zonder de vogels die in Tabel 1 hierboven al werden vermeld. Binnen elke groep zijn de verschillende soorten alfabetisch gerangschikt volgens de soortnaam ('species'). Daarbij worden, zoals in vorige verslagen van de meerdaagse excursies, bijna steeds de 'klassieke', ingeburgerde wetenschappelijke namen gebruikt. Dit om geen verwarring te scheppen over welke soort juist bedoeld wordt. Sinds enkele jaren verschijnen er heel wat publicaties waarin diverse auteurs voorstellen doen tot verandering van genusnamen en vaak zelfs soortnamen. Al deze nieuwe namen kunnen gemakkelijk teruggevonden worden op het *World Register of Marine Species* (WORMS – website: <http://www.marinespecies.org/>). Daar wordt steeds de meest recent voorgestelde naam voor een soort aangeduid als de 'accepted' naam, en worden daarnaast al de andere namen, ook deze die we hier gebruiken, als synoniem vermeld. De aanduiding 'accepted' is hierbij minder goed gekozen omdat WORMS enkel een up-to-date lijst van de naamgeving van de mariene soorten nastreeft, zonder de geldigheid na te gaan van de argumenten die de auteurs voor de voorgestelde naamsverandering aanvoeren.

In de overzichtslijst hieronder worden de volgende afkortingen gebruikt:

A = algemeen	D = dood	DBL = doublet(ten)
E = enkele exemplaren	L = levend	LKL = losse klep(pen)
M = massaal	V = vers	

Tot slot nog een welgemeend dankjewel aan iedereen die heeft geholpen bij het samenstellen van de soortenlijst, aan Joris, Frank en Tom voor de soorten in het gruis, Cédric voor de Crustacea, Michel en Nicole voor de soortenlijst van Cherruex, Roland voor het overzicht van de vogels, Bram vooral voor de lijst met vissen, en iedereen die ter plaatse of later nog waarnemingen heeft doorgegeven. Zonder jullie hulp en inbreng zou de lijst nooit zo lang geworden zijn! Ook aan Jean Paul, dank je om dit weer te organiseren en in goede banen te leiden. Het was weer een leuke meerdaagse, met geslaagde en boeiende excursies, telkens in een mooie omgeving en met opnieuw een fijne sfeer. Misschien tot op een volgende meerdaagse...

Foto 1: Granville (Foto: N. Severijns)

Foto 2: *Aplysia punctata* (Foto: N. Severijns)

Foto 3: Labo (Foto: N. Severijns)

Foto 4: Chausey eilanden (Foto: N. Severijns)

SPECIES		MED. MAAM	Cherrieux (Plage en Chapelle St. Anne) 11-17 apr. 2019	Graville (Zuid), Grève de Hétel 17, 18 apr. 2019	Iles Chausey, Grande Grève 19, 20 apr. 2019	St. Martin-de-Brehal, Brinquerville s/Mer 21 apr. 2019	Graville (Noord), Pointe du Roc 18, 20, 21, 22 apr. 2019	Prou-Pilge 21 apr. 2019
PHYLUM	Chlorophyta (Groenwieren)							
BEININGIA	KLEIN DARMWIER		A L	A L	A L	A L	A L	
CLADOPHORA	(RITSWIER)		E L					
CODIUM	BURSA				A L			
ENTEROMORPHA	PLAT DARMWIER				A L		A L	
ENTEROMORPHA	ECHT DARMWIER		A L	A L	A L	A L	A L	
ENTEROMORPHA	LINTWIER/BREED DARMWIER							
ENTEROMORPHA	(DARMWIER)				A L			A L
ULVA	ZEESLA		A L	A L	A L			
PHYLUM	Phaeophyta (Bruinwieren)							
ACOPHALLUM	KROESWIJER		A L	A L	A L		E L	
CODONOMA	DESTERDEE				2 V (DIAMETERS OVI)			
DICTYOPTERIS	(BRUNWIJER/PHAEOPHYTA)				A L	A L		
ECTOCARPUS	BRUNWIJER/PHAEOPHYTA)		A L	A L	A L	A L	A L	A L
FUCUS	GEZAAGDE ZEEIK		A L	A L	A L	A L	A L	
FUCUS	KLEINE ZEEIK		A L	A L	A L	A L	A L	
FUCUS	BLAASWIER				A L			
FUCUS	VESEICULOSUS				2 V (AANGESPOELD)			
HAUDRYIS	HAUWIER				E L (OP ANDERE WIEREN)			
HALOPTERIS	(BRUNWIJER/PHAEOPHYTA)				A V			
LAMINARIA	VINGERWIJER				4 V (AANGESPOELD)	A V	E V	
LAMINARIA	HYPERBREA				4 V (AANGESPOELD)	A V		
LAMINARIA	SKACCHARINA				1 L			
LAMINARIA	SLEKRWIER				1 L			
PELVETIA	FANAJECLUETA		A L	A L	A L	A L	A L	
SARGASSUM	INULCLODI							
UNDARIA	PINKWATER							
PHYLUM	Rhodophyta (Roodwieren)							
CALIBIPHARIS	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				1 V			
CALLOPHYLLIS	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				1 L			
CALYPTELLA	KRISTMASWIJER						A L	
CERAMLIUM	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				1 V			
CERAMLIUM	RUBRUM		A L	A L		A L		
CERAMLIUM	LESPUS							
CERAMLIUM	LEPS MDS				A L	A L	A L	A L
CORALLINA	OFFICINALIS				A L			
CORALLINA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				1 V			
CRYPTOPHYCIRA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				A L			
ELMONDIA	CONYTORA		A L	A L				
GRACILARIA	GRACILIS		A L	A L				
GRACILIPILA	FILICINA				A L			
HILDRBRANDIA	RUBRA				A L			
JANIA	RUBENS				ROOF KALKKRISTWIJER			
JANIA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				A L			
LAURENCIA	PINNATIFIDA							
LAURENCIA	HYBRIDA		A L	A L				A L
LITHOTHAMNIUM	(KALKKRISTWIJER)							
LITHOTHAMNIUM	(LITHOTHAMNIUM)				A L (WITTE RANDE)			
LOMANTARIA	ARTICULATA							
MAERI	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				E L			
MAERIA	(KALKKRISTWIJER)				1			
MAERIA	PALMATA				(ROODWIJER/RHOOPHYTA)			E
ROSYCHONIA	SPEC				(ROODWIJER/RHOOPHYTA)			E V
SOLEA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)				4 V (AANGESPOELD)			
SOLEA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)		A L	A L				
SOLEA	(ROODWIJER/RHOOPHYTA)							

TRICHA	STRIOGLATA	(LANDSLAV)				1 V		A. IN GRUIS
TRICHA	PILLUS	DEKSELHORN						
TRICHA	ARCTICA	GEWOON KOFFIEBOONTJE	A	1 L			E L	E V
TRICHA	MONACHA	GEVLEKT KOFFIEBOONTJE	A	3 L			E L	
TRICHA	SPC	NOFFIEBOONTJE		1				20 IN GRUIS
TROPHONOPSIS	TRJUGATA	GERIJTE RIJHORN						1 IN GRUIS
TURBONILLA	LACTEA	MELKWITTE RIJHORNEN		1 V				1 IN GRUIS
TURBONILLA	SPEC.	FLUWELHORNEN	A					1 IN GRUIS
VITREOLINA	VELUTINA	MIDWITZE GLANSHORNEN						
	PHILIPPI							
Biovia (Tweeschepigen)								
ALBA		WITTE DIJNSCHAAL		1 L + DBL A V + IRL A V				E V + 20 IN GRUIS
ACANTHOCARDA	ECHINATA	GEODRIPDE HARTSCHHELP		1 L				
ACANTHOCARDA	TURBICULATA	GEFANGELDE HARTSCHHELP		DBL 3 V				
ACQUILETTA	OPERCULARIS	WIDE MAANTEL	IKL A	1 L + DBL E V				LKL E V
ANODIA	EPHEDRUM	PAARDEZADEL	IKL A	DBL 3 + IRL E V				LKL A V
BIGREA	CANDIDA	WITTE BOORMOSSEL	IKL A V	LKL 5 V				LKL 1 V + 1 PROTOPLAK IN GRUIS
CERASTODERMA	EDULE	KORREL		A L				E V
CERASTODERMA	GLAUCUM/LAMARCKI	BRAKWATERKORREL		IKL E OUD				
CHLAMYIS	VARIA	BONTE MANTEL	DBL E V + IRL A					LKL E V
CLAUSSELLA	FASCIATA	BREDEGRIBDE VENUSSCHHELP		1 L				
CORBULA	GIBBA	KORFSCHHELP						LKL 1 V
CRASSOSTRGA	GIGAS	JAPANESE OESTER	A L					LKL E V
DOMAX	VAREGATUS	GLAD ZAAGIE						LKL E V
EXOLETA	GEWONE ARTEMISSCHHELP							A L + DBL 20 IN GRUIS
FINUS	ARGENTUS	GROTE ZWAARDECHERE	DBL E V	DBL 15 V				DBL 2 V + 10 IN GRUIS
FINUS	ENSIS	MELNE ZWAARDECHERE						1 JOU + DBL A V
FINUS	FLEURIF	DRETTANDESCHEPJE						LKL 1 OUD
FINUS	FLORIF	ZONNESCHEPJE						1 LKL IN GRUIS
GARI	COSTIATA	DYALE ZONNESCHEP						DBL E V
GLYCYMERIS	GLYCYMERIS	MANNSCHEP		DBL E V				E L + LKL A
GOODALLIA	THANGULIARIS	KLEINE ASTARIE						A IN GRUIS
HARTHELLA	ARCTICA	NOORDE ROTTSOORDER						8 IN GRUIS
LAEVICARDUM	CRASSUM	NOORDE HARTSCHHELP						LKL A
LAEVICARDUM	DELONGUM	(HARTSCHHELP)						LKL 1
LASAKA	AGANSONI	(TWEERLEPPIGE BIJVALIG)						LKL 1
LEPTON	SOLJANOSUM	TWEELEPPIGE						1 L + DBL E V
LIMATULA	SUBALBICULATA	(BIJVALIG)						LKL 1
LOBPES	LACTEUS/LUCONALIS	MELKWITTE CIRKELSHELP		1 V				9 IN GRUIS
LUTIBARRA	ANGUSTIOR	GEKORTE SUNNSCHEP		DBL 1 V + LKL E V				A IN GRUIS
LUTIBARRA	MAGNA	LANGE SUNNSCHEP		LKL E OUD				LKL E V
MACOMA	MACOMA	NONNETTE		LKL 1 V				LKL E OUD
MACOTRA	MACOTRA	NONNETTE		DBL 1 V + LKL E				LKL 1
MACOTRA	MACOTRA	BREDE STRANDECHHELP		DBL 1 V + LKL 2 V				DBL E (+V) OOK LKL V +
MACOTRA	MACOTRA	BREDE STRANDECHHELP						LKL A V
MODIOLUS	MODIOLUS	TIJMSSEL		LKL 1 V				LKL 3 V
MODIOLUS	MODIOLUS	TIJMSSEL		LKL 1 V				DBL 2 V
MODIOLUS	MODIOLUS	TIJMSSEL		LKL 1 OUD				LKL 1 IN GRUIS
MORCELLA	DONACINA	STRALENDE PLATSCHELP						LKL 6 IN GRUIS
MUSCULUS	COSTIATUS	PLATTE STREEFSCHHELP						2 IN GRUIS
MUSCULUS	DISCOUS	GEBOCHTELDE STREEFSCHHELP						LKL 1
MYA	TRUNCATA	AATGEVANGTE GAAR						LKL 1

KLASSE	Maisostraca (Hogere kreeften)								
ORDE	Tanaidacea								
APSELES	TALPA	(TANAIDACEA)					1 L		
APSELODES	LATREILLEI	(TANAIDACEA)					3 L		
ORDE	Myodasoa (Aasgrimalen)								
PRALINUS	SPEC.	(MYSIDACEA)					3 L		1 L
ORDE	Isopoda (Plasebedden)								
AMEOCERA	FRONTALIS	(PARASIT OP VISSEN)						2 L	
BOPIRNA	OCELLATA	(PARASIT OP HYDRIANS)						1 L	
GNAITHIDAE	SPEC.	(ISOPODA)						3 L	
SPIRAEFORMA	SERRATUM	(ZEEPVISSERDI/ISOPODA)							
ORDE	Amphipoda (Vloekreeften)								
ABLUDONELTA	ORTUSATA	(AMPHIPODA)						1 L	
AMPELISCA	BREVICORNIS	(AMPHIPODA)						6 L	
AMPHIOE	RAMONDI	(AMPHIPODA)						2 L	
ALPHA	TYRICA	(AMPHIPODA)						1 L	
BIPHLEUSA	BISPINOSA	(AMPHIPODA)						1 L	
CAPRELLA	ACANTHIFERA	(AMPHIPODA)						1 L	
CAPRELLA	EGULIBRA	(AMPHIPODA)						1 L	
DEKAMINE	SPINOSA	(AMPHIPODA)						2 L	
GAMMARELLA	FICCOLA	(AMPHIPODA)						1 L	
GAMMAREOPSIS	MACULATA	(AMPHIPODA)						1 L	
PHIMEDIA	MINUTA	(AMPHIPODA)						1 L	
LEUCOCHOE	SPINICARPA	(AMPHIPODA)						2 L	
LUSANUSSEA	CERATIMA	(AMPHIPODA)						3 L	
MAEBA	GRASSMANA	(AMPHIPODA)						1 L	
MEGIPA	HERGENSIS	(AMPHIPODA)						1 L	
METOPA	SPEC.	(AMPHIPODA)						2 L	
PHITSICA	IMARINA	(AMPHIPODA)							E L (IN BITT. RETICULUSUM)
SIPHONOCETES	SPEC.	(AMPHIPODA)							
ORDE	Decapoda (Tienpotigen)								
AMPAGALURUS	HYNDMANNI	(HEREMETKREEFT)						1 L	
ATHANAS	INTESCENS	(GARNAAL)						1 L	
CANCER	PAGURUS	NOODZEEGRAB						E D	
CARCINUS	MAIANS	STRANDKRAB						E L	
CORISTES	CASSIVELAJINUS	HELMKRAB						E L	
GANGON	DANGON	NOODZDI(GARNAAL)						2 L	
DIGONES	PUGLIATOR	(HEREMETKREEFT)						50 L	
EROMIA	PERSONATA	(SPINNSRAB)						1 L	
EBALLA	TUMEFACIA	(KREZELKRAB)						1 L	
ETALUS	CRANCHI	(GARNAAL)						1 L	
ETALUS	DECCUTUS	(GARNAAL)						2 L	
GALATHEA	SQUAMIFERA	(KREEFT)						A L	
HIPPOLYTE	NERVUS	(GARNAAL)						4 L	
HIPPOLYTE	LETOKERUS	(GARNAAL)						1 L	
HIPPOLYTE	VARIANS	STRAANREKKE STEURGARNAAL						1 L	
HYMALARIS	GAMMARUS	KREEFT						4 L	
MELCHIORIS	PHALANGIUM	KRAB						4 L	
TRICARINUS	LABRATORIS + NAVIGATOR	GEWAMERENDE ZWEMKRAB						1 L	
LOCORPUS	VENALIS	GRUIZE ZWEMKRAB						1 L	

KLASSE	Priscus (Visaem)							
AMMOGOTES	TIBIRANUS	ZANDSPERING						
ANGUILLA	ANGUILLA	PALING			2-5 L			3 L
BELONE	BELONE	GEEP			1 L		2 (JOP)	1 L
ARLETON	DENTATUS	(SMALL-HEADED CLING-FISH)					2 (JOP)	
CALLIONYMUS	MACULATUS	GEVLEETE PITUS			1 L			
CILATA	MUSTELA	VISDRADIGE MEIN			1 L			
CONGER	CONGER	FEBAAL			1 L			
GRENIABRUS (SYMPHODUS)	MELOPS	TINARTOGLIOWIS			2-5 L			2 L
EPITECOSTASTER	BIVACULATA	TWEEVELEKZONIGPARVIS			1 L			
ENTELIURUS	AEDUOBELUS	ADPERZENMAALD			1 L			
GORBUS	PAGANELLUS	PAGANELGRONDSEL			1 L			2 L
GORBUS	SPEC	(GRONDSEL)			1 L			
GORBUSCULUS	FLAVISEKENS	BLOONDE GRONDSEL			2-5 L			
LABRUS	SPEC	(LIPVIS)			1 L			
LEPACOGASTER	CANICOLI	(ZIJNAPPUS)			1 L			
LEPOPHIS	PHOIDS	GEVONE SUIMVIS			1 L			
MYXODONTOPHALUS	SCORPIUS	ZEEONDERPAD			1 L			
NEGROPHIS	LUMBRICIFORMIS	WORMZETMAALD			1 L			1 L
PAGABALENNIUS	GATTORUGINE	GEHOORDE SUIMVIS			2 L			1 L
POLLACHUS	WIRENS	KOZOLVIS			1 L			
POMATOSCHISTUS	MINUTUS	ZANDGRONDEL DINKOPIE						A L
RAJA	GLAVATA	EKAPESEL VAN STEERLOEG			1 V			
RAJA	SPEC	ROEG						1 D (JUVENIEL)
SCYTHRINUS	CANICOLA	EKAPESEL VAN HONDISHAAI			1 V			
SPINOMETHUS	ACUS	GROTT ZENMAALD			3 L			
SPINOGCHA	SPINOGCHA	ZEESTEKELBAARS			2-5 L			
SYNGNATHUS	TYPHLE	TROMPETTERZENMAALD			2-5 L			
TAURILUS	BUBALUS	GROENE ZEEONDERPAD			1 L			
TROPTERYGON	DELAYS	DREYVANNIGE SUIMVIS			2 L			
KLASSE	Aves (Vogels)							
De aparte lijst (Tabel 1)								

Mechelsveldstraat 24
2800 Mechelen

Naschrift over barnsteen aan de Belgische kust

Koen Verschoore

In het vorige nummer werd de vondst van authentieke stukken barnsteen beschreven die gevonden werden op het strand van De Panne. Eén draagt een insluitsel met zich mee (foto) (Verschoore 2020). Uit enkele reacties kon ik aanvullende gegevens halen die de

vondst in een breder perspectief kunnen plaatsen. Onze 60 km lange Belgische kust was lange tijd een blinde vlek voor het vinden van barnsteen. De verwarring met jonge natuurlijke harsen en kunstharsen zal hiertoe zeker hebben bijgedragen. Toch zou het aanspoelen van echte barnsteen aan de Noordzeekusten veel meer voorkomen dan gedacht, tot zelfs aan de Franse Kanaalkust toe (Huisman, 2005 en pers. med.).

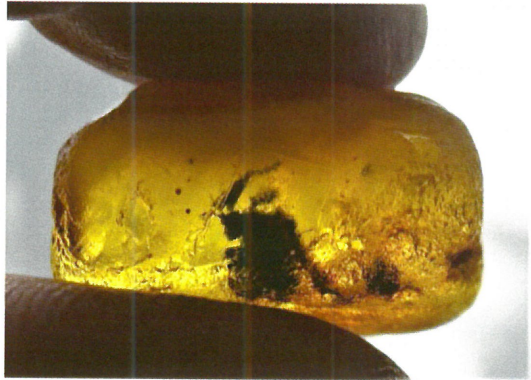

Foto: Barnsteen (foto: Koen Verschoore)

Vooraf in de winter en in het vroege voorjaar is de kans om een stukje te vinden het grootst omdat het zeewater dan kouder is en dus "zwaarder" wordt wat het drijfvermogen van het barnsteen verhoogt. Zo kan het dus van zeer ver worden aangevoerd en afgezet. De stukjes rondhout en veenresten die in grote hoeveelheden mee aanspoelen zijn geologisch veel jonger maar hebben dezelfde massadichtheid. Strandjutters die zelf een collectie harsen hebben aangelegd zijn hierbij gewaarschuwd: misschien zijn enkele stukjes toch authentiek barnsteen.

Literatuur

HUISMAN, H. (2005). Barnsteen, Bar Mooi Spul in

<https://www.hunebednieuwscafe.nl/2015/06/barnsteen-bar-mooi-spul/>

VERSCHOORE, K. (2020). Barnsteen aan de Belgische kust. De Strandvlo, 40 (1): 7-10

Sportlaan 7
8660 De Panne
koen.verschoore@skynet.be

Verspreiding en voorkomen van land- en zoetwatermollusken aan de Belgische Kust - Ward Langerlaert (Bachelorpaper, UGent, 2018-2019)

Rapport 4-2020 van het Slak-in-Du project (Kon. Belg. Ver. voor Conchyliologie) (digitaal terug te vinden op de website van het VLIZ of van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Conchyliologie)

Het Slak-in-Du project is gestart in 2012 en heeft tot doel de mollusken in de duingebieden langs de ganse Belgische Kust te inventariseren. Daarmee wil het een meer volledig beeld creëren van de rijkdom aan mollusken in dit specifieke biotoop, dat een belangrijke habitat voor landslakken vormt in Vlaanderen en België. Het project beperkt zich tot de kustduinen. Hieronder vallen echter ook de oude meer landinwaarts gelegen duingebieden waar vaak zogenaamde duinbossen tot ontwikkeling kwamen. Ook de diverse sloten en poeltjes hierin behoren tot het studiegebied. De grenzen van het te onderzoeken gebied worden gevormd door de zeeoepduinen en de aanpalende polders. Er worden vooral natuurgebieden onder beheer van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) of Natuurpunt onderzocht omdat die weinig betreden worden en daardoor wellicht een grotere diversiteit aan soorten herbergen.

Dit vierde projectrapport bevat de integrale versie van het eindwerk uitgevoerd door Ward Langerlaert voor de bacheloropleiding Biologie aan de Universiteit Gent tijdens het academiejaar 2018-2019. Het werk maakt gebruik van de waarnemingen die in het kader van het Slak-in-Du project werden verzameld in de periode van 2012 t/m 2018. Er wordt een voorlopige stand van zaken opgemaakt van de tot nog toe waargenomen soorten in vergelijking met vroegere gegevens over het voorkomen van land- en zoetwatermollusken in de duingebieden langs de Belgische Kust. Daarnaast werd voor een aantal landslakken die als zogenaamde aandachtsoorten beschouwd worden, met name kustspecifieke soorten, soorten die zeldzaam zijn aan de kust (en eventueel wel algemeen in het binnenland), en exoten die recent voor het eerst aan de kust zijn aangetroffen, de relatie onderzocht met zeven voor de kust belangrijke habitattypes, met name stuivende duinen, kalkrijke duingraslanden, ontcalciteerde duingraslanden, struwelen, duinbossen, duinvalleien, en slikken en schorren.

Het Slak-in-Du project wordt uitgevoerd onder de koepel van de Werkgroep Land- en Zoetwatermollusken *Succinea* van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Conchyliologie (Kon.B.V.C.). In totaal hebben al een vijftigtal personen bijgedragen aan het veldwerk. Het project wordt mee gedragen door het Agentschap Natuur en Bos (ANB), het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), de Belgische Strandwerkgroep (SWG), en voor dit rapport ook door de Universiteit Gent. Daarnaast wordt het Project gesteund door de Provincie West-Vlaanderen, het project Natura People, het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), LifeWatch, en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Contactpersonen: langeraert.ward@gmail.com (auteur)

franky_bauwens@hotmail.com (coördinator van het Slak-in-Du project)